

İSTANBUL RAGİB PAŞA ÇOCUK KÜTÜPHANESİ

Mediha YURTTABİR

Mf. V. Kütüphaneler Müdürlüğü Mümeyyizi

Çocuk kütüphaneleri dünya üzerinde ilk defa 1835 yılında “West Cambridge”de kurulmuştur. Memleketimizde ise, bundan tam 1 asır 17 sene sonra, yâni 1952 te bunların tesisine başlanmıştır.

1952-1956 yılları arasında 41 vilâyetimizde 61 çocuk kütüphanesi tesis edilmiş ve bunlar yarının Türkiyesinde her sahada mesuliyet deruhte edecek olan çocuklarımızın istifadesine çesitli faaliyetleriyle açılmış bulunmaktadır.

Beş sene gibi kısa bir zaman içinde memleket sathına yayılan bu çocuk kütüphaneleri, bugün kuruluşlarına hâkim olan fikrin sağlamlığı bakımından ileri memleketlerde geliştirilmiş çocuk kütüphaneleri seviyesine ulaşmışlar, göze ve kulağa hitap eden faaliyetleri ile de bazı özel değerler kazanmışlardır.

Maarif Vekâleti 5. Maarif Şurası dokümanları arasında neşredilen Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliğinin başında eski Maarif Vekili T. İleri tarafından valiliklere gönderilmiş olan tamimdeki şu satırlar, çocuk kütüphanelerinin kuruluşundaki sebepleri açık bir şekilde aksettirmektedir.

“Okul, ölçülü hayatiyle, program ve talimatiyle, çocuğu, zaruri olarak kendine mahsus bir öğtretim ve eğitim nizamı içinde yetiştirmeyi hedef tutar. Bu yetiştirme tarzında da pedagojik esaslara ne kadar riayet edilirse edilsin, çocuğun fert olarak temayülü, merakı ve alâkası ancak bu nizam içinde ve talebesi bulunduğu sınıfın mevcudu nisbetinde geliştirilebilir. Bu bakımdan çocuk kütüphaneleri, ilk ve orta okulu tamamlayan ve ona yardımcı olan bir eğitim müessesesi olmak karakterini de taşır. Bundan başka, çocuk kütüphanelerinin özel şartları içinde, okuma ve öğrenmenin umumi bir ihtiyaç olarak duyurulmasında ve okuyan bir nesil yetiştirilmesinde ilk, fakat önemli bir merhale olarak bu memleketin müstakbel irfanında oynuyacağı role ayrıca alâka ve dikkatinizi çekmek isterim....”

Bu satırlar çocuk kütüphanelerinin ne maksatla, hangi zaruri

ihtiyaçlarla tesis edildiğini açık bir şekilde göstermekte ve bu müesseselerin kuruluş gayelerini belirtmektedir.

Çocuklarımızı, Tanrı'nın çizdiği istikamatlerde geliştirmenin, ferden haiz oldukları meziyetleri işliyerek o istikametlerde hayata atmanın, onları memleket hizmetlerinde daha başarılı insanlar haline getireceğine şüphe edilemez.

1952 yılından bu yana memleket sathına yayılan 58 çocuk kütüphanesi bu gayeye kurulmuştur.

Maarif Vekâletince hazırlanan Çocuk Kütüphaneleri Yönetmeliği, çocuk kütüphaneleri faaliyetlerinin bu gayeye göre inkişafına sağlam bir rehber olmak vasfındadır.

Bu yönetmelik, ihtiva ettiği pedagojik esaslar bakımından çocuk kütüphanelerine yepyeni bir vechе vermiştir denilebilir. Sözü geçen yönetmelikte gösterildiği gibi memleketimiz çocuk kütüphaneleri, bir çok memleketlerde olduğu gibi, sadece kitap okunan ve hikâye anlatılan bir tesis değildir.

Kuruluş gayelerini kısaca izaha çalıştığım çocuk kütüphaneleri arasında sizlere önce, 23 Nisan 1954 tarihinde açılan İstanbul Ragıb Paşa Çocuk Kütüphanesini tanıtmaya çalışacağım.

Sadrazam Koca Ragıb Paşanın çok değerli bir idare ve siyaset adamı olmakla beraber bundan da fazla olarak bir ilim ve fikir adamı olduğuna, İstanbul'da Lâleli'de ilme ve irfana hizmet maksadıyla yaptırdığı Kütüphane ile Mekteb-i Sıbyan kâfi bir delil teşkil edebilir. Ben burada Koca Ragıb Paşanın biyografisini değil, yaptırdığı Mekteb-i Sıbyanın, maarif tarihimizde geçirdiği 200 senelik bir faaliyet devresinden sonra bu gün çocuk kütüphanesi olarak çocuklarımızın istifadesine ne suretle açılmış olduğundan bahsetmek istiyorum.

Sicill-i Osmani'nin şahadetine nazaran Ragıb Paşa Mekteb-i Sıbyanı 1762 yılında açılmıştır.

Yakın tarihlere kadar bir ilk okul olarak kullanılan Mekteb-i Sıbyan büyük bir salondan ibarettir. Bu salon, mermer sütunlar üzerindeki kemerlere oturtulmuş yayvan kubbeleriyle iç açıcı bir özelliği haizdir. Bina, birbuçuk asırdan fazla bir zaman, çocuklarımız için bir ilk okul olarak kullanılmıştır. Türkiye'de ilköğretimin inkişafı zamanla bu binanın ilkokul olmak vasfını zaruri olarak kaybetti-

miştir. Bir çok seneler boş kalan salon, bir kaç yıl Maarif Vekâleti Kütüphaneler Tasnif Komisyonu çalışmalarına tahsis edilmiştir.

200 senelik bu tarihî bina zamanla yıkılmaya yüz tutmuştur. Uzun yıllar irfanımıza hizmet eden bu müessese, sakladığı güzellikleriyle dikkati çekmiş, binadan çocuk kütüphanesi olarak istifade edilebileceği hatıra gelmiştir.

Tarihî ve mimarî değer taşıyan eski Mekteb-i Sıbyanın ilköğretim hayatında gidişinde bir çocuk kütüphanesi olarak ele alınması cazip bir fikir olarak görüldü. Bunun üzerine lüzumlu ödenekleri sağlanarak eski eserler müthassısı Yüksek Mimar Cahide Tamer'e keşifleri hazırlatıldı ve restore ettirildi.

Restorasyonda, salon kemerlerinin, mermer sütunların ve klâsik Türk şöminesinin olduğu gibi muhafazasına bilhassa itina edildi ve Kütüphaneye ayrıca çocuğun ruhunu okşayacak renkler verilmesi de ihmal edilmedi.

Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesinin tesislerine ait resim ve plânlar bir taraftan çocuğun fizikî bünyesine ve ruhuna tamamiyle uygun olarak, diğer taraftan binanın hüviyeti göz önünde bulundurularak öğretmen ve dekoratör Cevdet Koçak'a hazırlatıldı. Bunlar İstanbul Sultanahmet Sanat Enstitüsünde titiz bir itina ile yapıldı.

Bu tesisat yaptırılırken, çocuğa da mahsus olsa, bir kütüphanenin özel vakar ve ciddiyetinin kaybedilmemesine ve bunun, çocuklarımıza daha küçük yaşlarında hissettirilmesinc itina gösterildi.

Yukarda bahsettiğim yönetmelikte tespit edilen canlı ve değişik faaliyetlerle 23 Nisan 1954 tarihindenberi çocuklarımızın istifadesine açık bulunan Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesinin bugün 370 üyesi vardır. Kütüphanede her an çocuklarımızın faydalandıkları sinema makinesi, projeksiyon, resim sehpaları, pikaplı radyo bulunmaktadır.

Çocuklarımız için titiz itina ile seçilmiş kitaplar, sistematik tertiple dolap ve raflara yerleştirilmişlerdir. Çocuklar, boylarına uygun olarak yaptırılan raf ve dolaplardaki kitapları istedikleri gibi karıştırabiliyorlar ve beğendiklerini alıp okuyabiliyorlar.

Çocuk Kütüphanesinin okuyucuları arasında henüz okuma ve yazma öğrenmemiş 4-5 yaşlarındaki küçükler de var. Bunlar abla veya ağabeyleri ile birlikte kütüphaneye gelip resimli kitapları karıştırıyor, hikâyeler dinliyor ve çocuk filimlerini seyrediyorlar.

Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesinde her biri 25 şer çocuktan müteşekkil gruplar halinde 4 İngilizce kursu, bir çocuk korosu, iki gurup halinde mandolin birlikleri mevcuttur. Ayrıca pek yakında bir de çocuk kulübü açılacaktır.

Bu kütüphanede her çarşamba günü çocuk filimleri, memleketimizi ve başka memleketleri tanıtan filimler gösterilmektedir.

Çocuk Kütüphanesinin kuruluşundan sonra çocuklarının okuma heveslerinin arttığını gören anne ve babalar, çeşitli eğitim faaliyetlerinin yer aldığı bu kütüphaneyi benimsemişler ve kütüphanede bir Kütüphane-Aile Birliği de kurmuşlardır.

Kütüphanenin genç ve enerjik öğretmen kütüphanecisi Habil Özdoğuran ile birlikte tam bir fikir birliği ile çalışan anne ve babalar Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesine candan bağlanmışlardır. Bunlar ellerinden gelen hiç bir yardımı esirgememektedirler.

Netice olarak şunu söyleyebiliriz ki, bundan 200 sene evvel Sadrazam Koca Ragıp Paşa tarafından Mekteb-i Sıbyan olarak yaptırılan bu irfan müessesesi, bugün çocuk kütüphanesi olarak, çocuklarımızın kabiliyet ve istidatları istikamatinde kendilerini istikbale hazırlamalarına yardım eden bir tesis haline getirilmiştir.

Bu vesile ile Koca Ragıp Paşa'yı hürmet ve rahmetle anıyoruz.

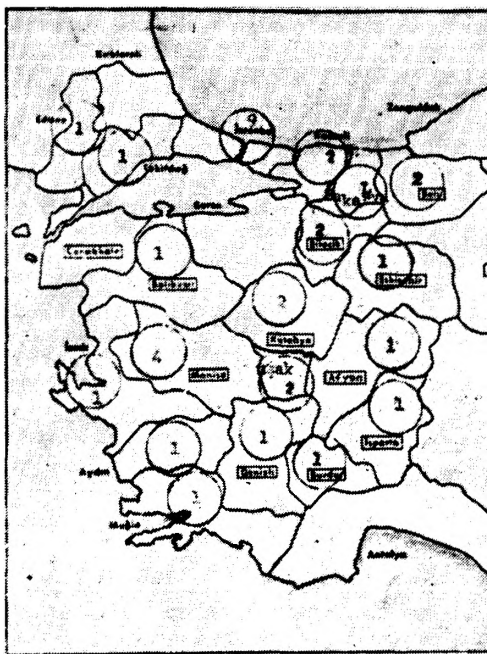
İstanbulda Koca Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesinden bir köşe

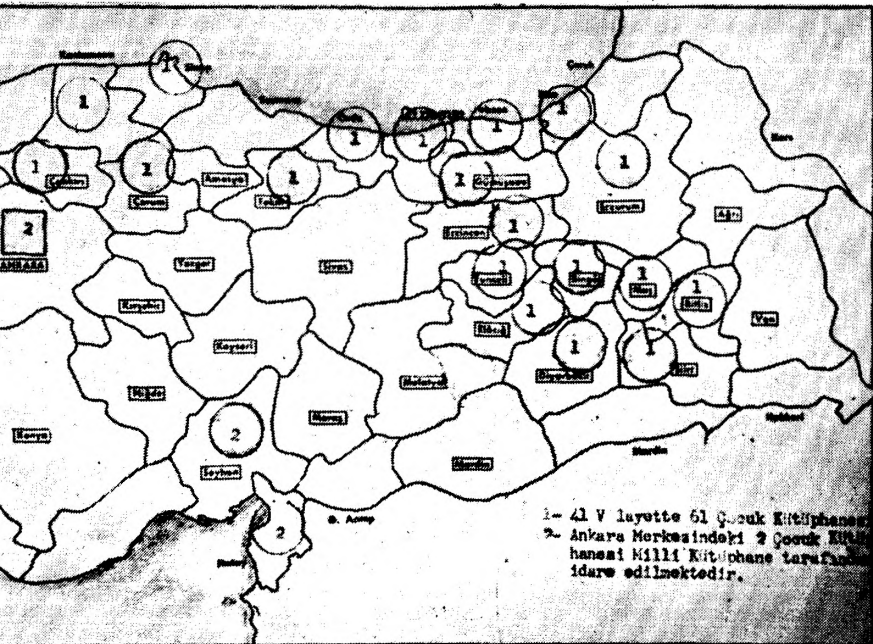

Koca Ragıp Paşa Çocuk Kütüphanesinin Okuma Salonu

Türkiyede Çocuk Kütüphaneleri